

ULRICA MESSING OM ÅRSBOKEN: – TA TILLVARA INFLYTTARES KUNSKAP!

– Jag vill uppmana alla kommuner att ta tillvara de erfarenheter och kunskaper som inflyttare bär med sig. Genom att prata med dem kan man identifiera de hinder och möjligheter som varit avgörande för deras beslut att flytta.

Så kommenterade biträdande näringsminister Ulrica Messing den specialstudie om inflyttningsrika bygder som Glesbygdsverket presenterade i mitten av maj. Studien ingår i Årsbok 2001 och är en uppföljning av analyser i fjolårets årsbok där det visade sig att det i åldersgruppen 30–64 år är fler människor som flyttar till gles- och landsbygder än som flyttar därifrån. Eftersom en ökad inflyttning är av avgörande betydelse för många kommuner, och hela Sveriges, utveckling valde Glesbygdsverket att studera detta fenomen närmare.

MER FOLK OCH FLER JOBB

Utifrån vissa kriterier har de 184 mest inflyttningsrika områdena i gles- och landsbygder valts ut.

Bitr näringsminister Ulrica Messing kommenterade snabbt Glesbygdsverkets årsbok.

FOTO: PER DAHL

Resultaten visar att när gles- och landsbygder generellt sett har haft befolkningsminskningar på 2 procent har befolkningen i de inflyttningsrika gles- och landsbygdsområdena ökat med 2 procent. Inflyttningen har alltså varit så omfattande att den uppväger minskande födelsetal och ungdomarnas utflyttning. Även antalet sysselsatta har utvecklats positivt. I de studerade områdena var ökningen 7 procent, att jämföra med riket som helhet som motsvarande period hade en ökning på 3 procent.

I motsats till den generellt relativt negativa utvecklingen i gles- och landsbygder, som också beskrivs i Årsbok 2001, har dessa bygder alltså haft en positiv utveckling.

– Glesbygdsverkets årsbok ger en intressant och viktig bild av utvecklingen i Sverige. Den befolkningsminskning som sker i stora delar av Sverige innebär i många fall stora påfrestningar för möjligheterna att upprätthålla en offentlig och kommersiell service av hög kvalitet. Samtidigt är det viktigt att peka på det positiva som faktiskt händer i många gles- och landsbygdsområden, säger Ulrica Messing.

ALLA BYGDER KAN LOCKA

De drivkrafter som finns bakom dessa flyttmönster visar att vilken gles- eller landsbygd som helst kan bli inflyttningsrik. Många tätorter har däremot svarare att locka till inflyttning.

Glesbygdsverket föreslår några generella åtgärder för att förbättra utvecklingsmöjligheterna i gles- och landsbygd:

- Nyansera strandskyddet.
- Se över de finansieringsproblem som

kan finnas vid byggande av hus på gles- och landsbygden.

- Se till att alla allmänna vägar i hela landet hålls öppna hela året.
 - Utred möjligheterna till differentierade miljöskatter på drivmedel.
 - Skynda på utbyggnaden av IT-infrastrukturen.
- Verket har tidigare också föreslagit en rad åtgärder för att bromsa service-utvecklingen.

Årsbok 2001 finns att beställa via webbplatsen www.glesbygdsverket.se eller på telefon 063-57 67 20.

KALMARMODELLEN BRA FÖR LANDSBYGDEN

Glesbygdsverket har gjort en utredning om vad försöken med regional självstyrelse i Västra Götaland, Skåne, på Gotland och i Kalmar län har betytt för landsbygdens utveckling.

– De bästa erfarenheterna redovisas från Kalmar län, säger Kjell-Roger Karlsson, utredare på Glesbygdsverket.

– I en stor region som Västra Götaland är bilden inte lika positiv. De mindre och perifera kommunerna och länsbygderåden tycker att landsbygdens intressen kunde ha tagits tillvara bättre.

Syftet med Glesbygdsverkets utredning har varit att komplettera PARK:s (Den parlamentariska regionkommittén) utvärdering av försöksverksamheten med regionala självstyrelseorgan med hur dessa har beaktat lands- och glesbygdens behov.

Regionförbundet i Kalmar län har byggts upp indirekt av representanter för kommuner och landsting. Uppföljningen indikerar att landsbygdens intressen tas till vara på ett bra sätt med den lösningen.

– Huvudmålet med regionförsöken är att fördjupa demokratin. Det tror vi man gör bättre genom kommunernas samverkan med lokala aktörer än genom att bygga upp helt nya strukturer för regionalt utvecklingsarbete, säger Kjell-Roger Karlsson.

Ny chef för utvecklingsenheten

Martin Olauzon blir chef för Glesbygdsverkets nya utvecklingsenhet. Martin är 35 år och arbetar för närvarande som kansli- rådgivare på justitiedepartementet. Han har tidigare bland annat varit planeringschef vid Sisus, Statens institut för särskilt utbildningsstöd. Martin börjar på Glesbygdsverket i augusti.

Utvecklingsenheten bildades 1 april, då Glesbygdsverket fick en ny organisation. Enheten består av tolv utredare som arbetar inom områdena infrastruktur, service, arbetsmarknad, utbildning och strukturfonder. Glesbygdsverket har därmed fyra enhetschefer: Jan Molde, analysenheten; Mats Elg, informationsenheten; Jan Kallin, administrativa enheten; Martin Olauzon, utvecklingsenheten.

NORSK REGIONALPOLITIK INTE SÅ OLIK DEN SVENSKA

– Norrmän och svenskar tänker ungefär likadant när det gäller den framtida regionalpolitiken. Det är samma begrepp och synsätt som förekommer på båda sidorna om gränsen.

Så sammanfattar Jan Cederwörn, direktör på Glesbygdsverket, intrycken av det seminarium om norsk och svensk regionalpolitik som hölls på Voksenåsen i Oslo i maj.

Exempel på denna samsyn kan hämtas från den viljeinriktning för regionalpolitiken som den norska regeringen presenterat i vår. Där talar man exempelvis om att fokus i regionalpolitiken måste förskjutas från enskilda bygder till hela regioner, att stödet till näringslivet istället för att riktas till enskilda företag ska stimulera utvecklingsmiljöer för företagen och att man vill förstärka de regionala partnerskapen. Då syftar man på det otraditionella samarbetet mellan myndigheter, näringsliv och ideella organisationer för att åstadkomma utveckling.

– Det är ju alltsammans tankar som vi svenskar känner igen, menar Jan Cederwörn.

Vid den inledande presentationen av

hur utvecklingen ser ut i de båda länderna visade sig påfallande många likheter. Både norska och svenska forskare rapporterar om en allt äldre befolkning i gles- och landsbygder och det problem som hänger samman med det – befolkningen där kommer att fortsätta att minska om man inte åstadkommer en kraftig inflyttning. Detta eftersom människor i barnafödande åldrar till stor del bor i storstadsregionerna.

En skillnad som dock kunde konstateras är de verktyg man har för att genomdriva regionalpolitiken i Norge och Sverige. Så har man exempelvis i vissa regioner i Norge ingen arbetsgivaravgift, vilket har stor betydelse för näringslivet.

SVENSK MYT

– Visst finns det betydelsefulla skillnader, men jag tror också att det finns en myt i Sverige att Norge är så mycket bättre på regionalpolitik. Jag tycker snarare att seminariet har visat att vi brottas med samma problem och söker lösningarna åt samma håll, säger generaldirektör Pia Enochsson.

Seminariet arrangerades av Voksenåsen i samarbete med Glesbygdsverket.

Norsk-svenskt samtal om regionalpolitik och den fantastiska utsikten över Oslofjorden från Voksenåsen. Fr v Stefan Jönsson, Näringsdepartementet, Claes Pettersson, Arvika kommun, Pia Enochsson, Glesbygdsverket, Kjell Ericsson, Årjängs kommun, Hans-Olof Sällvin, Näringsdepartementet, Jan Sandal, Kommunal- och regionaldepartementet och Brita Saxton, Näringsdepartementet.

Hästen drar folk till landsbygden

Närheten till naturen, en levande landsbygdsmiljö och möjligheter till ett rikt friluftsliv är viktiga delar i livsmiljön för många människor. Här har hästen en given roll och fungerar ofta som en viktig länk mellan stad och land. Det skriver Glesbygdsverket i sitt yttrande över Hästpolitiska utredningens betänkande. Många olika studier pekar på att livsmiljön har en avgörande roll när det gäller flyttbeslut och val av bostadsort.

Det starkt ökande hästintresset innebär också att intresset ökar för att bo i miljöer där detta intresse kan utvecklas. Glesbygdsverket ser därför mycket positivt på att det läggs förslag om en samlad hästpolitik för att skapa förutsättningar för att utveckla hästsektorn i Sverige.

BRA OCH SÄKRA HÄSTAR

Glesbygdsverket instämmer i utredningens förslag om att ge stöd till Svenska Rid-

sportförbundet för att ge landets ridskolor tillgång till bra och säkra hästar.

När det gäller jordbrukspolitiken anser Glesbygdsverket att det är principiellt riktigt att hästar ska ingå vid den svenska tillämpningen av EU-ländernas gemensamma jordbrukspolitik och därmed oftare kunna få olika former av stöd. Glesbygdsverket påpekar dock att nuvarande finansieringsförslag i vissa områden kan skapa konflikter med det traditionella jordbruket.

LÅT STUDENTERNA STYRA UTBUDET AV DISTANSUTBILDNING

Utbudet av distansutbildningar måste styras av de behov och den efterfrågan på utbildningar som finns ute i samhället och inte, som nu, av vad högskolor och universitet anser sig ha råd och möjlighet att erbjuda.

Det anser Glesbygdsverket i sitt remissyttrande över den statliga utredningen »Pedagogisk förnyelse av den högre utbildningen«.

STUDENTERNA SKA STYRA

– Det är studenterna och behovet på arbetsmarknaden som i högre grad ska styra vilken utbildning som erbjuds, säger Marlen Ljusberg, utredare på Glesbygdsverket.

Utredningen föreslår bl a att ett nätverksuniversitet för flexibel distansutbildning ska byggas upp. Eftersom möjligheten att bedriva utbildning på distans är särskilt viktig i glesbygder stöder Glesbygdsverket den tanken. Verket förordar att en väsentlig del av den uppbyggnaden sker i form av en försöksverksamhet där behov och efterfrågan hos enskilda individer, hos företag och organisationer och i bygder/regioner får påverka utvecklingen.

– En möjlighet kan vara att staten ger nätverk av studiecentra i uppgift att formulera behoven, säger Marlen Ljusberg. Här kan det finnas arbetsuppgifter för nya eller befintliga nätverk som det redan existerande NITUS, vilket är en sammanslutning av studiecentra i 88 kommuner.

Skärgårdsutvecklare samlades på Visingsö

Bland de nordiska länderna är det bara Sverige som inte alls försöker påverka möjligheten till permanentboende i skärgårdsområden. Norge, Danmark och Åland har valt olika vägar för att begränsa omvandlingen av hus för aretrunt-boende till fritidshus, men alla tre försöker utveckla och skärpa de lagstadgade möjligheter som finns.

Det framgår av den studie om skärgårdsboende som arkitekt Hans Arén gör på Glesbygdsverkets uppdrag. En preliminär version av studien presenterades vid vårens nationella Skärgårdsforum på Visingsö. Vid detta forum deltog ett trettiotal representanter för organisationer och myndigheter som sysslar med skärgårdsutveckling.

Vid Skärgårdsforum gavs också information om den statliga utredningen om enskilda vägar och om färjetrafiken som ska presentera sitt betänkande i sommar. Utredningens sekreterare Peter Fäldt berättade att man bland annat kommer att föreslå att allmänna färjor ska kunna avgiftsbeläggas genom beslut av Vägverket, samt att godstransporter på färja i princip bör vara gratis.

Nästa Skärgårdsforum planeras till den 25 och 26 oktober.

B

FOTO: LENNART JONASSON

Hur blir det med IT-utbyggnaden?

IT-bubblan har spruckit, luften har gått ur bredbandsutbyggnaden. Priserna på fasta förbindelser för hushållen ökar dramatiskt. Rubrikerna möter oss i alla tidningar.

Vad är det egentligen som händer? Bolagen och operatörerna säger att efterfrågan inte är som de hade tänkt. Men hur skapar man efterfrågan? Kan man räkna med att hushåll och företag ska efterfråga något som inte finns? Vad är det egentligen vi ska efterfråga, vilka tjänster är det som man talar om idag? Jag är tveksam till om man kan bygga IT-utvecklingen på att vi ska efterfråga filmer och spel! Var finns idéerna om hur vi kan nyttja bredbanden för att skapa samhällsnyttiga tjänster och tjänster som ger konkret nytta för hårt prövade hushåll med ont om tid.

UMEÅ BRA EXEMPEL

Umeå är ett lysande exempel på hur man genom offentligt kontrollerade aktörer kan driva på utvecklingen. Där har kommunalägda bostadsbolag och energibolag gått i bräschen för att bygga ut en tillgång utan att det egentligen fanns någon efterfrågan bland vare sig hushåll eller företag. Det har lett till att 57 procent av hushållen idag är kopplade till fasta förbindelser och Umeå ses idag som en förebild och används som testbädd för tjänsteutveckling av företag runt om i världen.

IT-propositionen utlovade att staten skulle ta ett övergripande ansvar där marknaden inte finner det intressant. Detta skulle bli ske genom ett statsstöd till lokal infrastrukturutbyggnad och till regionala nät. Kommunerna har livligt

protesterat mot att det ställdes höga krav på finansiell medverkan från dem utan att de själva fick bygga och äga näten. Detta har lett till att näringsministern nu utlovat att den kommunala finansieringen inte ska behöva vara mer än 5 procent. Detta är mycket lovligt, men vad kommer det att betyda för omfattningen av utbyggnaden? Kommer målsättningarna från IT-propositionen att kunna infrias?

Om inte nya pengar tillförs är jag allvarligt bekymrad för att satsningen på lands- och glesbygden är i fara. De kvarvarande resurserna kommer kommunerna att satsa på säkra projekt som när så många som möjligt. Nyckelprojekt i glesbygd kan bli svåra att genomföra.

NYA FRISKA PENGAR

Riksdagen kommer inom kort att ge regeringen rätt att bestämma vilken ägarandel staten skall ha i Telia. Rätt använt skulle detta kunna nya friska pengar som kan användas till infrastruktur. Samtidigt måste det nog till lite eftertanke om man planerar att släppa ägarandelen för lågt. Om Alcatel eller Vodafone en vacker dag är huvudägare i Telia, vem tänker då på landsbygden?

Visar inte denna utveckling att infrastruktur är för samhällskritiskt och allvarligt för att överlåta på marknaden och att staten från början måste ta ett större ansvar?

Det är hög tid att återuppväcka debatten om samhällsansvaret för IT-infrastrukturen innan vi tappar takten i den utveckling vi haft.

LEVANDE SKÄRGÅRD KRÄVER ÄNDRAD FASTIGHETSSKATT

Det finns ett akut behov av att snarast göra något för att bevara en levande skärgård. För att kunna bromsa och motverka utarmningen av framför allt skärgårdssamhällen är det viktigt att lindra beskattningen av de permanentboendes fastigheter i vissa attraktiva skärgårdsområden. Det anser Glesbygdsverket i sitt yttrande över en promemoria från finansdepartementet med förslag till begränsningsregel för fastighetsskatten genom skattereduktion. Att förslaget endast omfattar fysiska personer eller dödsbon kan skapa problem, påpekar Glesbygdsverket vidare. Detta eftersom t ex stiftelser inte omfattas av förslaget till begränsningsregel.

KUNDERNA BÖR ERSÄTTAS VID STRÖMAVBROTT

Elnätsföretagen bör bli skyldiga att ersätta sina kunder vid strömavbrott. Det anser Glesbygdsverket i sitt yttrande över elnätsutredningens delbetänkande »Elnätsföretag – regler och tillsyn«.

– Vi menar att ersättningskyldighet vid strömavbrott blir en stark påtryckning på nätföretagen att underhålla elnäten, säger Johan Krabb, utredare på Glesbygdsverket. Glesbygdsverket instämmer i utredningens förslag att det i ellagen ska skrivas in en regel om att nätföretagen ska leverera el av tillräckligt god kvalitet.

Utjämningen av nättariffer mellan tätorter och glesbygd är mycket viktig, påpekar Glesbygdsverket vidare. Avgifterna kan i dag variera över landet från 9 öre/kWh till nästan 30 öre/kWh för samma typer av kunder.

REDAKTION Birgitta Rhodin, 063-57 67 11

Annika Lidgren, 063-57 67 31

Vill du komma med på vår sändlista, hör av dig till: Margit Hallström, 063-57 67 20.

ANSVARIG UTGIVARE Mats Elg

Glesbygdsverket

Samuel Permans gata 2, 831 30 Östersund

TEL 063-57 67 00, FAX 063-57 67 99

E-POST info@glesbygdsverket.se

WEBBPLATS www.glesbygdsverket.se